

Islamic Intellectual History in the Seventeenth Century: Scholarly Currents in the Ottoman Empire and the Maghreb

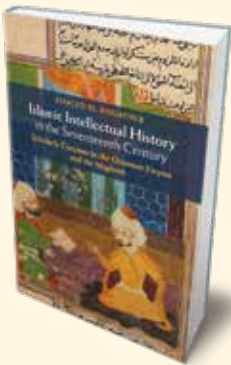
انتشارات دانشگاه کیمبریج در آگوست سال ۲۰۱۵ میلادی، کتابی را با نام *Islamic Intellectual History in the Seventeenth Century: Scholarly Currents in the Ottoman Empire and the Maghreb* در جریان‌های مدرسی در امپراتوری عثمانی و مغرب به قلم خالد الرویهب، استاد زبان عربی و تاریخ اندیشه اسلامی دانشگاه هاروارد منتشر کرد. این کتاب تاکنون مرجع دیگر نوشته‌های موجود در این زمینه قرار گرفته است و شایستگی این را دارد که به زبان فارسی نیز ترجمه شود. از منظر الرویهب، قرن هفدهم میلادی همواره از سوی تاریخ‌نگارانی که درباره تاریخ اندیشه در اسلام می‌نویسند، مورد غفلت قرار گرفته است و سه عامل یا روایت موجب پدید آمدن این سوء تفاهم شده است:

۱- روایت عثمانی، که طبق آن، قرون پانزدهم و شانزدهم میلادی دوران شکوفایی فکری امپراتوری عثمانی بود و این روند با کشته شدن سلطان سلیمان قانونی در سال ۱۵۶۶ میلادی رو به زوال گذاشت.

۲- روایت دیگر متعلق به قومیت‌گرایان عرب است که این دوران را جزئی از زمانه تاریکی می‌دانند که با سقوط بغداد به دست مغولان آغاز شد و تا قرون نوزدهم و بیستم ادامه یافت.

۳- روایت اصلاح‌گرایان مسلمان که این دوره را سرتاسر نماد جمود و تقلید و همچنین انتشار خرافات تصوّف می‌دانند.

الرویهب بر پایه پژوهش‌های انجام شده، هر سه روایت را ناتمام و ناقص می‌داند و می‌کوشد تا در سه فصل، نظر خود را تبیین کند. او در فصل اول به اشغال مناطق کردی و آذری توسط حکومت صفویه و کوچ دانشمندان این مناطق به سوی سرزمین‌های عثمانی پرداخته و معتقد است که این جابه‌جایی بر فرهنگ و اندیشه و احیای فعالیت‌های عقلی و فلسفی در این سرزمین‌ها اثری شگرف گذاشت. در فصل دوم، روی آوردن عالمان مغرب و نوشته‌های ایشان به سوی شرق در پی آشفته‌گی‌های سیاسی و همچنین تأثیر مناسک حج بر سفر عالمان مغربی به مشرق بررسی شده و برای نمونه از تأثیر آموزه‌های سنوسی بر شمال آفریقا سخن گفته شده است. خالد الرویهب در فصل سوم، از انتشار طرق صوفیه که از هند و آذربایجان به خاور نزدیک رفته و آنجا رحل اقامت افکنده بودند سخن گفته و بیان می‌کند که چگونه در اثر آموزه‌های ایشان و در نتیجه این جابه‌جایی، اندیشه «وحدت وجود» که آن زمان در مناطق عرب‌زبان، از جمله مصر، سوریه و حجاز هوادار نداشت، تقویت شد. الرویهب تأکید می‌کند که گرچه این سه مرحله نمی‌تواند نمایاننده همه فعالیت‌های فکری مسلمانان در این بازه زمانی باشد ولی همین مقدار نیز برای باطل ساختن روایت‌های یادشده کافی است. ▶

• نویسنده: Khaled El-Rouayheb
• ناشر: Cambridge University Press
• تعداد صفحات: ۴۱۶